

ปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย: การวิเคราะห์
ความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง
**The Causal Factors of Thai Teenager's Drug Addiction Behavior: Analysis
of Invariance between Male and Female Adolescents**

อารดา คูเจริญ,
จำเนียร ชุณหโสภาค และ ปิยฉัตร ล้อมชวการ
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
**Arada Kucharoen,
Jumnian Junhasobhaga and Piyachat Lomchawakarn**
Ramkhamhaeng University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: aradakucharoen@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย 2) เพื่อพัฒนาแบบจำลองปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย 3) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นกับข้อมูลเชิงประจักษ์และ 4) เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของแบบจำลองปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นชายและหญิงในประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมวิธี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือผู้เชี่ยวชาญด้านการบำบัดยาเสพติดจำนวน 6 คนและ วัยรุ่นที่ได้รับการบำบัดยาเสพติดจากสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนีจำนวน 13 คน ประชากรของการวิจัยเชิงปริมาณคือ วัยรุ่นอายุ 15-20 ปีที่ได้รับการบำบัดยาเสพติดจากสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด แห่งชาติบรมราชชนนี และหน่วยงานในสังกัดจำนวน 825 คน จำนวนตัวอย่าง 410 ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบำบัดยาเสพติดจำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และประเด็นการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา สถิติสมการเชิงโครงสร้าง และสถิติการวิเคราะห์พหุกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่าปัจจัย ครอบครัว สภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และ จิตวิทยามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.49, 0.78, 0.36 และ 0.58) แบบจำลองปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และไม่พบความแปรเปลี่ยนของแบบจำลองระหว่างวัยรุ่นชายและหญิง

* วันที่รับบทความ : 11 พฤศจิกายน 2567; วันแก้ไขบทความ 24 ธันวาคม 2567; วันตอบรับบทความ : 24 ธันวาคม 2567

Received: December 11 2027; Revised: December 24 2024; Accepted: December 24 2024

คำสำคัญ: ปัจจัยเชิงสาเหตุ ยาเสพติด; พฤติกรรมการติดยาเสพติด วัยรุ่นชาย; วัยรุ่นหญิง

Abstract

This study aimed to: 1) investigate factors affecting drug addiction behavior among adolescents in Thailand, 2) develop a model called the “Causal Factors of Thai Teenagers’ Drug Addiction Behavior Model,” 3) test the fit of the “Causal Factors of Thai Teenagers’ Drug Addiction Behavior Model” with empirical data, and 4) examine the invariance of the model between male and female adolescents in Thailand. A mixed-methods research approach was employed in this study. The key informants were six drug treatment specialists and thirteen adolescents receiving drug treatment from the Boromarajonani National Institute for Drug Addiction Treatment and Rehabilitation. The research population consisted of 825 adolescents, aged 15 to 20, receiving drug treatment from the institution. The sample size was 410. Six drug treatment specialists participated in focus groups. Data collection tools include questionnaires with the IOC of overall questions between 0.80-1.00; in-depth interviews, and focus groups. Data analysis was conducted using content analysis techniques, Structural Equation Modeling (SEM), and multiple-group analysis. The results showed that family, environmental, economic, and psychological factors influenced adolescent drug addiction behavior, with coefficients of 0.49, 0.78, 0.36, and 0.58, respectively. The “Causal Factors of Thai Teenagers’ Drug Addiction Behavior Model” was consistent with the empirical data, and no variance was found between the models for male and female adolescents.

Keywords: Determinant Factors; Drug Addiction Behavior; Male Teenager; Female Teenager

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ยาเสพติดยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยมีพหุคูณแดนติดกับบริเวณสามเหลี่ยมทองคำซึ่งเป็นแหล่งผลิตยาเสพติด ดังนั้นจึงเป็นทั้งพื้นที่ผลิต พื้นที่การค้า พื้นที่แพร่ระบาด และเป็นทางผ่านยาเสพติดด้วย (นุชสา อินทจักรและสมเดช พิณจสุนทร, 2560 :80) ผลกระทบจากการแพร่กระจายของยาเสพติดในประเทศไทย ได้ส่งผลให้จำนวนผู้ติดยาเสพติดสูงขึ้น และทำให้มีผู้ที่ต้องการบำบัดรักษาเพิ่มขึ้นด้วย จากสถิติจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษาในสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี ได้แสดงให้เห็นว่าจำนวนผู้เข้าบำบัดรักษาในสถาบันดังกล่าวในปีพ.ศ. 2566 มีจำนวนถึง 7,139 คนเพิ่มขึ้นจากปีพ.ศ. 2562 ที่มีจำนวน 5,638 คิดเป็นร้อยละ 21.02 โดยจำนวนผู้ที่เข้ารับการบำบัดยาเสพติดจากสถาบันฯ นอกจากนี้ยังพบว่า จากปีพ.ศ. 2563-2566 ผู้เข้ารับการบำบัดรักษา ยาติดยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นเพศชายโดยเฉลี่ยร้อยละ 87.58 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 12.42 (สถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี, 2567 : ออนไลน์)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้รัฐบาลทุกสมัยจะมีการออกมาตรการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่เข้มงวดแต่ รายงานจากสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนีในปีพ.ศ. 2565 ยังแสดงว่ากลุ่มเป้าหมายที่ตกเป็นเหยื่อของยาเสพติดส่วนใหญ่คือกลุ่มวัยรุ่น โดยร้อยละ 32.28 ของจำนวนผู้ป่วยนอกที่มารับการรักษาการติดยาเสพติดในปี 2565 เป็นวัยรุ่น (อายุ 15-24 ปี) ซึ่งเน้นย้ำให้เห็นว่า ยาเสพติดมีผลกระทบต่อวัยรุ่นซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติ เป็นกลุ่มที่น่าเป็นห่วงเนื่องจากเป็นช่วงวัยที่เป็นจุดเริ่มต้นในการเข้าสู่วงจรการติดยาเสพติด ซึ่งจะมีผลต่ออนาคตของผู้ติดยา และส่งผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชนและสังคมด้วย ในเวลาที่ผ่านมานโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาลที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดได้ อันอาจเนื่องมาจากการแก้ไข ปัญหาที่ปลายเหตุ และไม่ได้แก้ไขปัญหาย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยที่เป็นมูลเหตุของพฤติกรรม การเสพยาเสพติดในวัยรุ่น (นุชสา อินทจักร และสมเดช พินิจสุนทร, 2560: 85)

ปัจจุบันถึงแม้จะมีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการติดยาเสพติดของเยาวชนอยู่บ้าง แต่ยังไม่ มีผู้ทำการศึกษาแบบองค์รวมของปัจจัยมูลเหตุของพฤติกรรมการติดยาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่น ในรูปแบบของการ พัฒนาแบบจำลอง (Model) ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งหมายที่จะพัฒนาแบบจำลอง “ปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย และเพื่อวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวัยรุ่นชาย และวัยรุ่นหญิง” ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สามารถเป็นแนวทางในการป้องกันวัยรุ่นให้พ้นจากภัยของยาเสพติด และได้ เจริญเติบโตขึ้นเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของครอบครัว สังคม และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย
2. เพื่อพัฒนาแบบจำลองปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย
3. เพื่อทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นกับข้อมูลเชิงประจักษ์
4. เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของแบบจำลองปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดระหว่างวัยรุ่นชายและหญิงในประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. **ระเบียบวิธีวิจัย** การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานวิธี (Mixed method research) มีการบูรณาการระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (การใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม) เพื่อให้สามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้ครบถ้วน

2. ขั้นตอนการวิจัย แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนคือ

- 2.1. ขั้นตอนการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการวิจัยจากการทบทวนวรรณกรรม
- 2.2. ขั้นตอนการตรวจสอบความสอดคล้องของกรอบแนวคิดการวิจัย (แบบจำลองปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย) กับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก
- 2.3. ขั้นตอนการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่น กับข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติ Path Analysis
- 2.4. ขั้นตอนการจัดการสนทนากลุ่ม เพื่อ การวิพากษ์แบบจำลองปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย และให้ข้อเสนอแนะ
- 2.5. ขั้นตอนการสรุปผล และเขียนรายงานการวิจัย ผู้วิจัยทำการสรุปผลการวิจัย และนำเสนอรายงานการวิจัยในรูปแบบตารางสถิติ พร้อมการบรรยาย และ ความเรียง

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ประชากร (Population) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) และ ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Group discussion)

3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้นำเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกมาใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวม 18 คน ใช้การเลือกตามวัตถุประสงค์ (Purposive selection) ประกอบด้วย (1) ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบำบัดรักษาเยาวชนที่ติดยาเสพติดจำนวน 3 คน (2) นักจิตวิทยาเด็กและเยาวชนจำนวน 1 คน (3) นักสังคมสงเคราะห์จำนวน 1 คน จากสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนีและ (4) ผู้เข้ารับการบำบัดการติดยาเสพติดที่หน่วยงานในสังกัดสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด แห่งชาติบรมราชชนนี เพศชายและเพศหญิง ที่มีอายุระหว่าง 15-20 ปี เพศชาย 9 คน เพศหญิง 4 คน รวมจำนวน 13 คน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความพร้อม และเต็มใจที่จะลงชื่อในใบยินยอมเพื่อเข้าร่วมในการวิจัย เพื่อให้สอดคล้องกับจริยธรรมของการวิจัยในมนุษย์

3.2 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการศึกษาเชิงปริมาณ ครั้งนี้คือ วัยรุ่นชายและหญิงตามเพศกำเนิด อายุ 15-20 ปี ที่เข้ารับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดจากสถาบันรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี และหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของสถาบันฯ ในปี พ.ศ. 2562 จำนวน 825 คน (สถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟู

ผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี, 2567: ออนไลน์) การกำหนดขนาดของตัวอย่างใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์พหุตัวแปร (Multivariate analysis) ของ Hair, Black, Babin, & Anderson (2010 : 510) ที่กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ด้วยสถิติสมการเชิงโครงสร้าง (Structural equation model: SEM) ควรมีสัดส่วนตั้งแต่ 5- 20 เท่าของจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องประมาณค่า ในแบบจำลองได้จำนวนตัวอย่างของการศึกษาเท่ากับ 410 คน ผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบตามสะดวก (Convenient Sampling) ในการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมในการวิจัย

3.3 ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยจัดให้มีการเชิญ ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในวัยรุ่นเข้าร่วมการสนทนากลุ่มจำนวน 6 คนประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญการบำบัดฟื้นฟูวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดจำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยาวัยรุ่น 2 คน ประกอบด้วยจิตแพทย์ และนักจิตวิทยา และผู้ทรงคุณวุฒิด้านสังคมสงเคราะห์ 1 คน

4. เครื่องมือในการวิจัย เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

4.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยพัฒนาแบบสัมภาษณ์เชิงลึกขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมภายใต้กรอบแนวคิดของการวิจัย ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ 1) คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล 2) คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลต่อปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมการณ์ติดยาเสพติดของวัยรุ่น และ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขพฤติกรรมการณ์ติดยาเสพติดของวัยรุ่น

4.2 แบบสอบถาม ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมภายใต้กรอบแนวคิดของการวิจัย แบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา เป็นข้อคำถามแบบปลายปิดหลายคำตอบ ให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสุขภาพแวดล้อม ส่วนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อม ส่วนที่ 6 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์เสพยาเสพติด โดยลักษณะคำถามในส่วนที่ 2- 6 มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า แบบ “Likert Scale” กำหนดเป็น 5 ระดับ (5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อย และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด) และ ส่วนที่ 7 ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบได้ให้ข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดอย่างอิสระ

4.3 ประเด็นการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ 1) ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ ต่อปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมการณ์ติดยาเสพติดของวัยรุ่นเพศชายและเพศหญิงในประเทศไทย และความคิดเห็นต่อแบบจำลองปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมการณ์ติดยาเสพติดของวัยรุ่นเพศชายและเพศหญิงในประเทศไทย 2) ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการป้องกันพฤติกรรมการณ์ติดยาเสพติดของวัยรุ่นเพศชายและเพศหญิงในประเทศไทย

5. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

5.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและประเด็นการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยนำเสนอ (ร่าง) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และ ประเด็นการสนทนากลุ่มต่ออาจารย์ที่ปรึกษาคุณวุฒินิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไขเนื้อหา และภาษาที่ใช้ จากนั้นจึงทำการปรับปรุง (ร่าง) แบบสัมภาษณ์และประเด็นการสนทนากลุ่ม ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาคุณวุฒินิพนธ์ ก่อนนำไปใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ก่อนนำไปใช้ในกาสนทนากลุ่ม

5.2 แบบสอบถาม

5.2.1 การทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ในแบบสอบถาม เพื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องของแต่ละข้อคำถามกับสาระตามค่านิยม กรอบแนวคิดทฤษฎี และวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด และค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of congruence: IOC) เกณฑ์ที่ใช้ตัดสิน คือ ข้อคำถามมีค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 เป็นข้อคำถามที่มีความตรงเชิงเนื้อหา ผลการวิเคราะห์ค่า IOC ข้อคำถามในแบบสอบถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงไม่มีการตัดข้อคำถามข้อใดออกไป (Ronna & Laurie, 2003 : 166)

5.2.2 การทดสอบหาค่าความเที่ยง (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับวัยรุ่นที่เข้ารับการรักษามาจากสถานบำบัดในสังกัดของสถาบันบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดบรมราชชนนี จำนวน 30 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเที่ยง ซึ่งพิจารณาได้จากค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยใช้เกณฑ์ของ Griethuijsen et al. (2014) ได้กล่าวว่าค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟาครอนบาคที่ยอมรับได้อยู่ระหว่าง 0.60-0.70 ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามพบว่า ข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคตั้งแต่ 0.822-0.877 และมีค่าโดยรวมเท่ากับ 0.858 แสดงว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นสูง และสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับเครื่องมือ และวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

6.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้สัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน และวัยรุ่นผู้เข้ารับการบำบัดยาเสพติดจำนวน 13 คน รวม 18 คนโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบกึ่งมีโครงสร้างและขออนุญาตใช้อุปกรณ์เพื่อบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์

6.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ทำการการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองโดยใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้น

6.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยทำการนัดหมายและเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คนเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม โดยมีการดำเนินการตามประเด็นการสนทนากลุ่มที่พัฒนาขึ้น และใช้อุปกรณ์เพื่อบันทึกเสียงในการสนทนา

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่เก็บรวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ผลตามประเภทของข้อมูลดังนี้

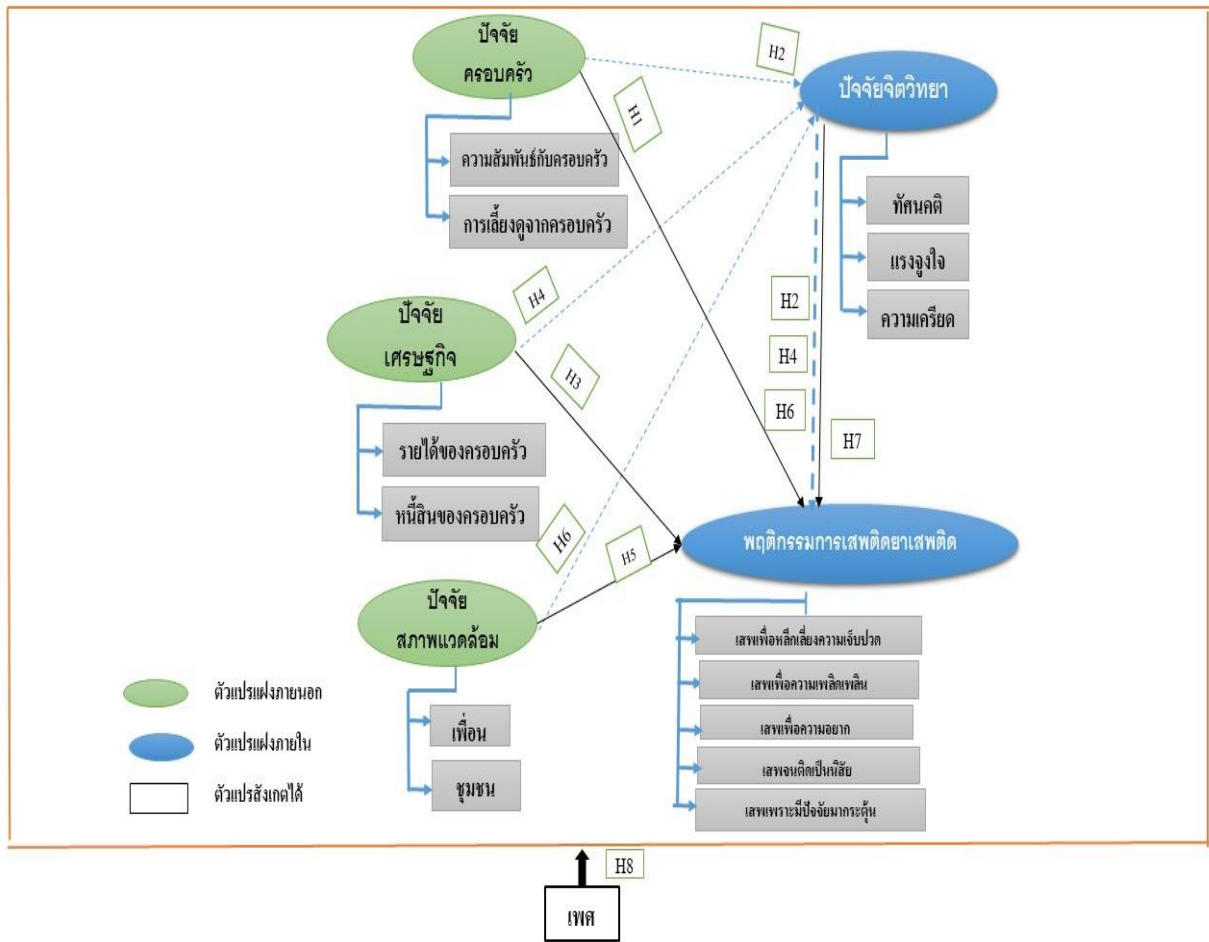
7.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของความเรียง

7.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลเชิงปริมาณที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อตัวแปรต่าง ๆ ในการวิจัย การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) ของตัวแปรแฝงแต่ละตัวในแบบจำลองด้วยสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) การทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ วิเคราะห์ด้วยใช้สถิติการวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) และการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของแบบจำลองปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมการศึกษาเสพติดของวัยรุ่นระหว่างเพศชายและหญิงด้วยสถิติการวิเคราะห์พหุกลุ่ม (Multi-group analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

8. จริยธรรมการวิจัย งานวิจัยครั้งนี้ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมและจรรยาบรรณการวิจัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตามใบรับรองเลขที่ RU-HRE /0170 ลงวันที่ 26 ตุลาคม 2564

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม สามารถแบ่งปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมการเสพยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย ออกเป็น 4 กลุ่มคือ ปัจจัยครอบครัว ปัจจัยเศรษฐกิจ ปัจจัยสภาพแวดล้อม และปัจจัยจิตวิทยา ซึ่งสามารถสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

โดยมีสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน 1(H1) : ปัจจัยด้านครอบครัวมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย

สมมติฐาน 2(H2): ปัจจัยด้านครอบครัวมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นผ่าน ทางปัจจัยจิตวิทยา

สมมติฐาน 3(H3): ปัจจัยเศรษฐกิจมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่น

สมมติฐาน 4(H4): ปัจจัยเศรษฐกิจมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นผ่านทางปัจจัยจิตวิทยา

สมมติฐาน 5(H5): ปัจจัยสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่น

สมมติฐาน 6(H6): ปัจจัยสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นผ่านทางปัจจัยจิตวิทยา

สมมติฐาน 7(H7): ปัจจัยด้านจิตวิทยามีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเสพยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย

สมมติฐาน 8(H8): แบบจำลองปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมการติดยาเสพติดมีความแปรเปลี่ยนระหว่างวัยรุ่นเพศชายและวัยรุ่นเพศหญิง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย

ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่ม (วัยรุ่นที่เข้าบำบัดพฤติกรรมการติดยาเสพติด และผู้เชี่ยวชาญด้านการบำบัดพฤติกรรมการติดยาเสพติดในวัยรุ่น) มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า ปัจจัยด้านครอบครัว เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม และจิตวิทยา มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่น ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ปัจจัยครอบครัวและปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีอิทธิพลในระดับน้อยต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่น โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.30 ปัจจัยด้านจิตวิทยาและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลในระดับปานกลางต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่น มีค่าเฉลี่ย 2.63 และ 2.77 ตามลำดับ ผลการสนทนากลุ่มพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่ม (วัยรุ่นที่เข้าบำบัดพฤติกรรมการติดยาเสพติด และผู้เชี่ยวชาญด้านการบำบัดพฤติกรรมการติดยาเสพติดในวัยรุ่น) มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า ปัจจัยด้านครอบครัว เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม และจิตวิทยา มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่น

2. เพื่อพัฒนาแบบจำลองปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย

ผู้วิจัยพัฒนาแบบจำลองปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย (ดังแสดงในแผนภาพที่ 2) โดยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำมาสังเคราะห์ขึ้นเป็นแบบจำลองดังกล่าว ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า (1) ปัจจัยด้านครอบครัวมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่น และยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นผ่านทางปัจจัยจิตวิทยา (Voisin, Kim, Bassett & Marotta, 2020; Dembo et al., 2017) (2) ปัจจัยเศรษฐกิจ

มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่น และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นผ่านทางปัจจัยจิตวิทยา (Khan, Rahman, Jeamin, Mustagir, Haque & Kaikobad, 2020) (3) ปัจจัยสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่น และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นผ่านทางปัจจัยจิตวิทยา (Hottona, Quinnb, Schneiderc & Voisin, 2019; Griffith & Jackman, 2019; Brotto et al., 2021) (4) ปัจจัยด้านจิตวิทยามีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเสพยาเสพติดของวัยรุ่น (Fish, Pollitt, Schulenberg & Russell, 2017; Dembo et al, 2017) (5) แบบจำลองปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมการติดยาเสพติดไม่มีความแปรเปลี่ยนระหว่างวัยรุ่นเพศชายและวัยรุ่นหญิง (Fish et al, 2017)

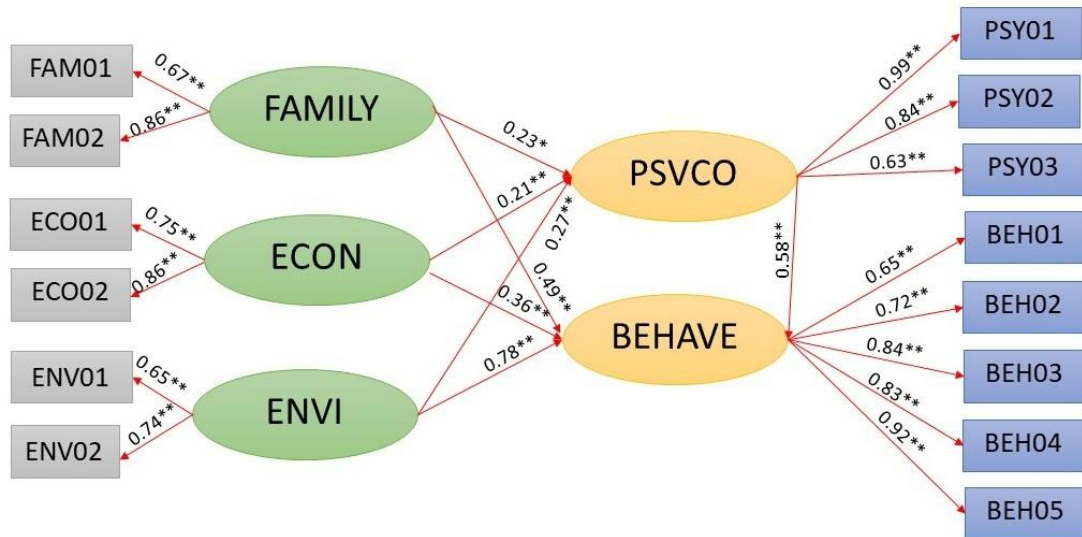
3. เพื่อทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยมูลเหตุต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย กับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้สถิติการวิเคราะห์เส้นทางพบว่า เมื่อพิจารณาผลของค่าสถิติทดสอบของแบบจำลอง กับเกณฑ์มาตรฐานตามข้อเสนอแนะของ JÖreskog & SÖrbom (1993 : 40) พบว่าค่าสถิติของแบบจำลองทุกค่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามที่กำหนดไว้ทั้งหมด คือ χ^2 เท่ากับ 27.36 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 25 โดยค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2 / df) เท่ากับ 1.094 ซึ่งน้อยกว่า 2.00 ค่า p-value เท่ากับ 0.338 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ค่า CFI มีค่า 1.00 ค่า GFI มีค่า 0.99 และค่า AGFI มีค่า 0.96 ซึ่งทั้ง 3 ดัชนีนี้มีค่ามากกว่า 0.90 ส่วนค่า RMR มีค่า 0.024 และค่า RMSEA มีค่า 0.015 ซึ่งทั้ง 2 ดัชนีนี้มีค่าน้อยกว่า 0.05 และค่า Critical N มีค่า 652.32 ซึ่งมากกว่า 200 จึงแสดงให้เห็นว่าแบบจำลองปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังแผนภาพที่ 2 และแสดงสัมประสิทธิ์การถดถอยระหว่างปัจจัย ซึ่งสามารถนำผลดังกล่าวมาตอบสมมติฐานการวิจัยได้ดังตารางที่ 1

และผลการสนทนากลุ่มพบว่า ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มมีความคิดเห็นว่า แบบจำลองปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทยมีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

ตารางที่ 1 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบ
1. ปัจจัยด้านครอบครัวมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย	ยอมรับ
2. ปัจจัยด้านครอบครัวมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นผ่าน ทางปัจจัยจิตวิทยา	ยอมรับ
3. ปัจจัยเศรษฐกิจมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่น	ยอมรับ
4. ปัจจัยเศรษฐกิจมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นผ่านทางปัจจัยจิตวิทยา	ยอมรับ
5. ปัจจัยสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่น	ยอมรับ
6. ปัจจัยสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นผ่านทาง ปัจจัยจิตวิทยา	ยอมรับ
7. ปัจจัยด้านจิตวิทยามีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเสพยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย	ยอมรับ
8. แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพฤติกรรมการติดยาเสพติดมีความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวัยรุ่นเพศชายและวัยรุ่นเพศหญิง	ยอมรับ

Chi-Square=27.36, df=25, P-value=0.33802, RMSEA=0.015

แผนภาพที่ 2 ผลการทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทยกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้สถิติการวิเคราะห์เส้นทาง

4. เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของแบบจำลองปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมการติดยาเสพติดระหว่างวัยรุ่นเพศชายและหญิงในประเทศไทย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยน เพื่อทดสอบ ความไม่แปรเปลี่ยนของแบบจำลองปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมการติดยาเสพติดระหว่างวัยรุ่นเพศชายและหญิงในประเทศไทย

ผลการทดสอบประเภทที่ 1 การทดสอบเกี่ยวกับความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบเดียวกัน พบว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่า $\chi^2 = 73.08$, $df = 67$, $\chi^2/df = 1.09$, $p\text{-value} = 0.12$, $GFI = 0.96$, $CFI = 1.00$ และ $RMSEA = 0.03$ จากข้อมูลข้างต้นเห็นได้ว่า ค่า $GFI = 0.96$ และ $CFI = 1.00$ ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.90 ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) น้อยกว่า 2 $P\text{-value} > 0.05$ และ $RMSEA = 0.03$ ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 โดยทุกค่าให้ผลที่สอดคล้องกัน จึงยอมรับว่า แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดระหว่างวัยรุ่นชายและหญิงในประเทศไทยไม่มีความแปรเปลี่ยนของรูปแบบแบบจำลอง

การทดสอบประเภทที่ 2 การวิเคราะห์เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของเมทริกซ์พารามิเตอร์ โดยกำหนดให้เมทริกซ์พารามิเตอร์มีค่าเท่ากันทั้งวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง ผลการทดสอบ พบว่า $\chi^2 = 89.02$, $df = 83$, $\chi^2/df = 1.07$, $P\text{-value} = 0.08$, $GFI = 0.98$, $CFI = 1.00$ และ $RMSEA = 0.03$ จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าความแตกต่างระหว่างค่าไค-สแควร์ ($\Delta\chi^2$) ระหว่างการทดสอบประเภทที่ 2 กับประเภทที่ 1 มีค่ากับ 15.94 และความแตกต่างระหว่างค่าองศาอิสระ (Δdf) เท่ากับ 16 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สรุปได้ว่า ภายใต้ความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบและเมทริกซ์พารามิเตอร์ ค่าพารามิเตอร์จะไม่มี ความแปรเปลี่ยนระหว่างทั้งวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของแบบจำลองปัจจัยมูลเหตุการติดยาเสพติดของวัยรุ่นระหว่างวัยรุ่นเพศชายและเพศหญิง

แบบจำลองตามสมมติฐาน	χ^2	df	χ^2/df	P-value	CFI	GFI	RMSEA
1. Configural Invariance	73.08	67	1.09	0.12	1.00	0.96	0.03
2. Metric Invariance	89.02	83	1.07	0.08	1.00	0.98	0.03
	$\Delta\chi^2_{2-1} = 15.94$		$\Delta df_{2-1} = 16$				

และผลการสนทนากลุ่ม ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ปัจจัยสาเหตุที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการศึกษาเสพยาเสพติดของวัยรุ่นทั้งหญิง และชายไม่แตกต่างกัน เพราะการศึกษาครั้งนี้เจาะจงทำการศึกษาในกลุ่มที่เป็นวัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงวัยที่ทั้งหญิงและชายมีพฤติกรรมตอบสนองต่อปัจจัยสาเหตุที่ทำการศึกษาล้ำคลั่งกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการศึกษาเสพยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย

1.1 ปัจจัยครอบครัว

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองโดยสถิติการวิเคราะห์เส้นทาง พบว่า ปัจจัยครอบครัว (FAMILY) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการศึกษาเสพยาเสพติดของวัยรุ่นค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตามผลการสัมภาษณ์เชิงลึกของวัยรุ่นที่เข้ารับการบำบัดยาเสพติดที่เข้าร่วมในการวิจัย ส่วนใหญ่จะให้ข้อมูลว่า “ครอบครัวไม่มีส่วนในการติดยาเสพติดของพวกเขา และมักจะกล่าวโทษตัวเอง และเพื่อนว่าเป็นสาเหตุของการติดยาเสพติดมากกว่า” อย่างไรก็ตามในประเด็นดังกล่าวผู้เชี่ยวชาญกลับมีความคิดเห็นตรงข้ามกันว่า “ครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการศึกษาเสพยาเสพติดของวัยรุ่น แต่วัยรุ่นมักจะไม่ใช่ดวงใจที่จะเปิดเผยข้อมูลของครอบครัว และไม่ต้องการโทษครอบครัว” ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า การที่ครอบครัวไม่สมบูรณ์นั้นส่งผลต่อพฤติกรรมการศึกษาเสพยาเสพติดของวัยรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wubetu, Getachew & Negash (2020 : 7) ทำการศึกษาปัจจัยด้านครอบครัว ที่ส่งผลต่อการใช้ยาเสพติดของกลุ่มนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านครอบครัว (การอยู่ในครอบครัวที่มีการหย่าร้าง และการที่สมาชิกในครอบครัวมีการเสพยาเสพติด) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการศึกษาเสพยาเสพติดของกลุ่มนักศึกษา

1.2 ปัจจัยเศรษฐกิจ

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองด้วยสถิติการวิเคราะห์เส้นทางพบว่า ปัจจัยเศรษฐกิจ (ECON) มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการศึกษาเสพยาเสพติดของวัยรุ่นในระดับน้อย สอดคล้องกับผลการสนทนากลุ่มซึ่งผู้เชี่ยวชาญยังไม่สามารถสรุปอย่างชัดเจนว่าปัจจัยเศรษฐกิจมีอิทธิพลทางตรงต่อ พฤติกรรมการศึกษาเสพยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทยนอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญบางท่านมีความคิดเห็นว่า ปัจจัยเศรษฐกิจอาจไม่ได้มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมเสพยาเสพติดของวัยรุ่น แต่อาจมีอิทธิพลทางอ้อมโดยส่งผ่านปัจจัยจิตวิทยา และ ปัจจัยครอบครัว ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว ยิ่งไปกว่านั้น ผู้เชี่ยวชาญมีมุมมองว่า ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะมีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรหลานได้ดีกว่าครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี จึงอาจกล่าวได้ว่ามีความเป็นไปได้ที่ปัจจัยเศรษฐกิจ อาจส่งอิทธิพลทางตรงต่อ พฤติกรรมการศึกษาเสพยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย และส่งผลทางอ้อมผ่าน ปัจจัยจิตวิทยา และ/หรือ ปัจจัยครอบครัว

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Lee, McClernon, Kollins, Pryboll & Fuemmeler (2013 : 1139) ศึกษาถึงผลของปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยทางจิตวิทยา ได้แก่ การควบคุมตนเอง ที่มีต่อการดื่มสุราในกลุ่มเยาวชน ต่อพฤติกรรมการติดสุราของวัยรุ่น พบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจได้แก่ ความยากจนและปัญหาทางเศรษฐกิจมีผลต่อการดื่มสุราผ่านปัจจัยทางจิตวิทยาคือการควบคุมตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1.3 ปัจจัยสภาพแวดล้อม

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองโดยใช้สถิติการวิเคราะห์เส้นทางพบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรง (Direct effect) ต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นในระดับมาก สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งวัยรุ่นผู้เข้ารับการบำบัดยาเสพติด และ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า “ปัจจัยด้านชุมชนประกอบด้วยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หมู่บ้าน) โรงเรียน สาธารณสุข ตำรวจมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่น” นอกจากนี้ วัยรุ่นผู้เข้ารับการบำบัดรักษาเสพติดทั้งหมดมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า “เพื่อนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่น โดยการถูกเพื่อนชักชวน หรือ การเห็นเพื่อนเสพยาแล้วอยากลอง ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เสพยากับเพื่อนในโรงเรียน และมีบางส่วนเสพยากับเพื่อนในชุมชน ในส่วนผู้เชี่ยวชาญการบำบัดยาเสพติดในวัยรุ่นให้ความคิดเห็นที่ว่า “เพื่อน” เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่น” สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Choden, Hengudomsab, & Deoisres (2018 : 64) ศึกษาการใช้สารเสพติดและปัจจัยทำนายการใช้สารเสพติด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนในประเทศภูฐาน พบว่า ปัจจัยที่ศึกษาสามารถร่วมกันทำนายความแปรปรวนของการใช้สารเสพติด ได้แก่ การใช้สารเสพติดในเพื่อน และความสัมพันธ์กับเพื่อน มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดมากที่สุด

1.4 ปัจจัยด้านจิตวิทยา

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยจิตวิทยาต่อพฤติกรรมการเสพยาเสพติดของวัยรุ่นโดยสถิติการวิเคราะห์เส้นทางพบว่า ปัจจัยจิตวิทยามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเสพยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งพบว่า ทัศนคติ แรงจูงใจ และความเครียดมีอิทธิพลต่อการเสพยาเสพติดของวัยรุ่น โดยวัยรุ่นที่เสพยาเสพติดมีทัศนคติว่า การเสพยาเสพติดจะช่วยให้มีความสุข คลายเครียด วัยรุ่นมีแรงจูงใจในการเสพยาคือ ต้องการความสุข ความสนุกสนาน ทำงานได้เร็วขึ้น ผอมสวย อยากรู้ อยากลอง ความคึกคะนองและความต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน ในส่วนความเครียด ทำให้วัยรุ่นหันไปเสพยาเสพติดเพราะเชื่อว่าการเสพยาเสพติดจะช่วยลดความเครียดได้ ซึ่งความเครียดดังกล่าวมาจากหลายแหล่ง ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน คนรัก และคนรอบข้าง เป็นต้น จากผลการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่าปัจจัยทางจิตวิทยา มักจะได้รับอิทธิพลจากปัจจัยมูลเหตุอื่น ๆ อาทิเช่น ครอบครัว เศรษฐกิจ และ สภาพแวดล้อม จากนั้น ปัจจัยทางจิตวิทยาจึงส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการเสพยา

เสพติดของวัยรุ่นอีกทอดหนึ่ง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยด้านจิตวิทยาเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่าง ปัจจัยครอบครัว เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม และพฤติกรรมการศึกษาเสพติดของวัยรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Khan et al. (2020 : 14) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่ไม่พึงประสงค์ (การขาดการสนับสนุนจากเพื่อน การสื่อสารที่ดีกับผู้ปกครอง) มีผลต่อการสูบบุหรี่และการติดยาเสพติดผ่านปัจจัยจิตวิทยา (ความต้องการการยอมรับ การยอมรับนับถือในตนเอง)

2. เพื่อพัฒนาแบบจำลองปัจจัยมูลเหตุต่อพฤติกรรมการศึกษาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย

ในการพัฒนาแบบจำลองปัจจัยมูลเหตุต่อพฤติกรรมการศึกษาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย ผู้วิจัยได้นำการทดสอบสามเส้า Triangulation มาใช้เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความตรงของผลการวิจัย Cohen, Manion, & Morrison (2000 : 446) ในการพัฒนาแบบจำลองปัจจัยมูลเหตุต่อพฤติกรรมการศึกษาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเปรียบเทียบสามเส้าโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่ต่างกักัน และ แหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันโดยนำผลการสังเคราะห์แบบจำลองปัจจัยมูลเหตุต่อพฤติกรรมการศึกษาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทยจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เปรียบเทียบกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึก และ ผลการสนทนากลุ่ม พบว่าผลการศึกษาที่ได้มีความสอดคล้องกันทั้งสามวิธีและแสดงว่า แบบจำลองดังกล่าวมีความตรง (สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์) และ ความน่าเชื่อถือ (ได้ผลที่สอดคล้องกัน) (Hussein, 2009 : 10)

3. เพื่อทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยมูลเหตุต่อพฤติกรรมการศึกษาเสพติดของวัยรุ่นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยมูลเหตุต่อพฤติกรรมการศึกษาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย กับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้สถิติการวิเคราะห์เส้นทางพบว่า แบบจำลองปัจจัยมูลเหตุต่อพฤติกรรมการศึกษาเสพติดของวัยรุ่นไทย มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพบว่าค่าสถิติของแบบจำลองทุกค่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามที่กำหนดไว้ทั้งหมด ผลการวิเคราะห์ได้แสดง สัมประสิทธิ์การถดถอยระหว่างปัจจัย ซึ่งสามารถอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านครอบครัวมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการศึกษาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย

ผลการศึกษาในภาพรวมมีความสอดคล้องกันว่า ด้านครอบครัวมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการศึกษาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์ทุกคนเกิดขึ้นมาจากบิดามารดา และเติบโตขึ้นจากครอบครัว ซึ่งเปรียบเสมือนเบ้าหลอม ที่หล่อหลอมทัศนคติ อุปนิสัย พฤติกรรมรวมถึงการสร้างภูมิคุ้มกันชีวิตให้กับเยาวชนๆที่มาจากครอบครัวที่มีความอบอุ่น ได้รับการดูแลเลี้ยงดูอย่างดีจึงสามารถรอดพ้นจากการถูกชักชวนให้มีพฤติกรรมติดยาเสพติดได้ ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Wubetu et al.(2020 : 8) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยด้านครอบครัว ที่ส่งผลต่อการใช้ยาเสพ ผลการวิจัยพบว่า

ปัจจัยด้านครอบครัว (การอยู่ในครอบครัวที่มีการหย่าร้าง และการที่สมาชิกในครอบครัวมีการเสพยาเสพติด) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของกลุ่มนักศึกษา

3.2 ปัจจัยด้านครอบครัวมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นผ่านทางจิตวิทยา

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านครอบครัวส่งผลต่อทัศนคติ ความเครียด และ ภาวะซึมเศร้า อันอาจส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการเสพยาเสพติดของวัยรุ่น อาทิเช่น การที่บิดามารดา ทะเลาะเบาะแว้ง หรือ แยกทางกัน การต้องอาศัยร่วมกับพ่อเลี้ยง หรือแม่เลี้ยง เป็นต้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ El-Fallah, Gad, Badwy & Hamar (2019 : 3940) ซึ่งศึกษาถึงผลของลักษณะทางจิตวิทยาและปัจจัยด้านครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่น พบว่า ปัจจัยด้านครอบครัว (การจัดการภายในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว) และปัจจัยด้านจิตวิทยา (อาการซึมเศร้า การหุนหันพลันแล่น ความสิ้นหวัง) มีผลทางตรงต่อพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดโดยปัจจัยด้านครอบครัวส่งผลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดผ่านปัจจัยด้านจิตวิทยา

3.3 ปัจจัยเศรษฐกิจมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่น

ถึงแม้ผลการวิจัยเชิงปริมาณจะแสดงว่า ปัจจัยเศรษฐกิจมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่น แต่ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการสนทนากลุ่ม แสดงว่า ยังอาจมีความไม่ชัดเจนว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจส่งมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเสพยาเสพติดของวัยรุ่น ในทางกลับกัน ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า ปัจจัยเศรษฐกิจอาจมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเสพยาเสพติดของวัยรุ่น โดยผ่านปัจจัยทางด้านครอบครัว และ ปัจจัยจิตวิทยา ผลการศึกษาค้นนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kar, Haynie, Luk, & Simons-Morton (2018 : 1991) ทำการศึกษาถึงรายได้ที่เพิ่มขึ้นในปีที่ผ่านมาต่อการใช้ยาเสพติดในระยะเวลา 30 วัน ของกลุ่มวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่มีรายได้ที่เพิ่มขึ้นในปีที่ผ่านมาใช้ยาเสพติด ได้แก่ การสูบบุหรี่ การดื่มแอลกอฮอล์ และการสูบเฮโรอีนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ปัจจัยดังกล่าวยังสัมพันธ์กับปัจจัยด้านเพื่อนด้วย

3.4. ปัจจัยเศรษฐกิจมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นผ่านทางปัจจัยจิตวิทยา

ถึงแม้ผลการศึกษาเชิงปริมาณจะแสดงว่า ปัจจัยเศรษฐกิจมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมเสพยาเสพติดของวัยรุ่น อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการสนทนากลุ่มแสดงว่า ปัจจัยเศรษฐกิจอาจจะส่งผลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเสพยาเสพติดของวัยรุ่นโดยผ่านทางปัจจัยอื่นๆ เช่น ปัจจัยทางจิตวิทยา ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Khan et al. (2020 : 15) ทำการศึกษาปัจจัยเสี่ยงในการสูบบุหรี่และการติดยาเสพติดประเภทต่าง ๆ ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ ปัจจัยเสี่ยง ได้แก่ เพศ อายุ ปัจจัยเศรษฐกิจ ปัจจัยจิตวิทยาและตัวแปรการสูบบุหรี่และการติดยาเสพติด ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้าน

เศรษฐกิจและปัจจัยด้านจิตวิทยามีผลต่อการติดยาเสพติดโดยปัจจัยทางเศรษฐกิจ (รายได้เฉลี่ยของครอบครัว) ส่งผลทางอ้อมต่อการติดยาเสพติดผ่านปัจจัยด้านจิตวิทยา (ความเครียด ความไม่มั่นคงทางอารมณ์)

3.5 ปัจจัยสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่น

ในการศึกษาค้นคว้าพบว่าผลการศึกษาเชิงปริมาณ และ เชิงคุณภาพมีความสอดคล้องกัน โดยพบว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งในองค์ประกอบด้านเพื่อน และ ด้านชุมชน มีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ Griffith & Jackman (2019 : 360) ทำการศึกษาปัจจัยในโรงเรียนที่มีผลต่อการเสพยาในกลุ่มเยาวชน ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ปกครอง กลุ่มเพื่อนในโรงเรียน และพฤติกรรมการเสพยา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเพื่อนในโรงเรียนมีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของวัยรุ่น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tyler, Schmitz, Ray, Adams, & Simons (2018 : 730) ซึ่งศึกษาถึงบทบาทของเพื่อนที่มีต่อการดื่มสุราในนักศึกษาของวิทยาลัย ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มเพื่อนในวิทยาลัย และพฤติกรรมดื่มสุรา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ กลุ่มนักศึกษาในวิทยาลัย ประเทศกรีซ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่พำนักอยู่ในบริเวณที่มีกลุ่มเพื่อนดื่มสุราอย่างหนักมีอัตราการดื่มสุรามากกว่านักศึกษาที่พำนักอยู่ในบริเวณที่ไม่มีผู้ดื่มสุราหรือดื่มน้อย

3.6 ปัจจัยสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นผ่านทางปัจจัยจิตวิทยา

ผลการศึกษาเชิงปริมาณชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นผ่านทางปัจจัยจิตวิทยา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่แสดงว่าครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และ หน่วยงานภาครัฐมีส่วนในการปลูกฝังทัศนคติ และสร้างภูมิคุ้มกันต้านยาเสพติดให้แก่เยาวชน นอกจากนี้โรงเรียนยังสามารถใช้ประโยชน์จากโครงการทูปีนัมเบอร์วันในการสร้างทัศนคติต่อต้านยาเสพติด รวมถึงสร้างกิจกรรมที่ผ่อนคลายความเครียดให้แก่เยาวชนอีกด้วย ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Hottona et al. (2019 : 374) ศึกษาผลของความเป็นอยู่ของชุมชนและปัจจัยทางจิตวิทยาต่อการใช้สารเสพติดในเยาวชนผิวดำ ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ อายุ ความเป็นอยู่ของชุมชน ปัจจัยทางจิตวิทยาและพฤติกรรมการใช้สารเสพติด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ กลุ่มวัยรุ่นผิวดำในรัฐชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกาอายุระหว่าง 16-29 ปี ผลการวิจัยพบว่า ความรุนแรงในชุมชนมีผลต่อการใช้สารยาเสพติดผ่านปัจจัยจิตวิทยา (ความเครียด ความทุกข์ใจ)

3.7 ปัจจัยด้านจิตวิทยามีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเสพยาเสพติดของวัยรุ่นในประเทศไทย

ผลการศึกษาเชิงปริมาณแสดงว่า ปัจจัยด้านจิตวิทยามีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ที่แสดงให้เห็นว่า ความเครียด เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเสพยาเสพติดของวัยรุ่น และแรงจูงใจส่วนหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นเสพยา

เสพติดคือความต้องการคลายเครียด ความต้องการความสุข สนุกสนาน ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Brotto et al.(2021 : 16) ได้ศึกษาปัจจัยจิตวิทยาที่มีผลต่อการติดยาเสพติดในสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ เพศ อายุ เชื้อชาติ ปัจจัยจิตวิทยาและการติดยาเสพติด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ที่หายป่วยจากโรคระบาด COVID-19 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยจิตวิทยา (ภาวะซึมเศร้า ความเครียด ความกระวนกระวาย และ ความว่าเหว) มีผลต่อการติดยาเสพติดในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด

4. แบบจำลองปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมกรรมการติดยาเสพติดมีความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวัยรุ่นเพศชาย และเพศหญิง

ผลการศึกษาเชิงปริมาณพบว่า แบบจำลองปัจจัยมูลเหตุพฤติกรรมกรรมการติดยาเสพติดของวัยรุ่นมีความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างวัยรุ่นเพศชายและเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพในครั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ปัจจัยครอบครัว ปัจจัยเศรษฐกิจ ปัจจัยสภาพแวดล้อม และปัจจัยจิตวิทยามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดทั้งเพศชายและเพศหญิงเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษานี้มีขอบเขตเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นซึ่งทั้งเพศชาย และเพศหญิงมีทัศนคติ และ แรงจูงใจใกล้เคียงกัน นอกจากนั้นในปัจจุบันระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนส่วนใหญ่จะเป็นแบบสหศึกษา คือ นักเรียนหญิงและนักเรียนชายเรียนร่วมกันภายในโรงเรียน ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ไปพร้อมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จึงทำให้นักเรียนทั้งเพศชาย และเพศหญิงมีพฤติกรรมตอบสนองต่อปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน อีกทั้งวัยรุ่นทั้งเพศชาย และหญิง ยังสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตได้อย่างเป็นอิสระ ทำให้สามารถได้รับสิ่งกระตุ้นที่นำไปสู่พฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดได้ทั้งสองเพศ ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Dembo et al. (2017: 1760) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างเพศต่อพฤติกรรมกรรมการใช้ยาเสพติด ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ เพศ และพฤติกรรมกรรมการใช้ยาเสพติด ผลการวิจัยพบว่า เพศที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการใช้ยาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการ

1.1 รัฐบาลควรยกระดับปัญหาเสพติดขึ้นเป็นวาระแห่งชาติ มีการจัดตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาเสพติดในระดับประเทศโดยบูรณาการทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมและเพิ่มจำนวนบุคลากร ที่เกี่ยวข้องอย่างพอเพียง รัฐบาลควรมีนโยบายเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีความแน่นอน และ ชัดเจนไม่เปลี่ยนแปลงไปเปลี่ยนมาซึ่งจะสร้างปัญหาให้ผู้ผ่านนโยบายปฏิบัติ และ มีการบังคับ

ใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้ชัดเจน เคร่งครัด มีการเพิ่มบทลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำผิดในเรื่องยาเสพติด

1.2. กระทรวงสาธารณสุข ควรจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการประชาสัมพันธ์ และรณรงค์ให้เยาวชนรู้ทันพิษภัย และหันมาต่อต้านยาเสพติด โดยสื่อประชาสัมพันธ์นั้น ๆ มีเนื้อหาที่น่าสนใจและน่าติดตามโดยให้วัยรุ่นและประชาชนเกิดความสนใจและใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุม หลากหลายรูปแบบ แพลตฟอร์ม แอปพลิเคชัน กระทรวงสาธารณสุข ควรมีการสรรหา และฝึกอบรมบุคลากรที่เป็นนักจิตวิทยา หรือจิตแพทย์ เพิ่มขึ้นให้เพียงพอ ในการให้คำแนะนำแก่ ครอบครัว โรงเรียน หรือชุมชน ในการดูแลเยาวชนให้ปลอดภัยจากการใช้ยาเสพติด และให้คำปรึกษาแก่เยาวชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือบุคคลต่างๆ ที่มีภาวะซึมเศร้า และควรสนับสนุนให้มีการนโยบายนโยบาย “ชุมชนเข้มแข็ง” มาใช้ เพื่อให้ชุมชนสามารถปกป้องสมาชิกในชุมชนจากยาเสพติดได้

1.3 กระทรวงศึกษาธิการ ควรมีคำสั่งให้โรงเรียน สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดภายในสถานศึกษา และติดตามผลจนจบกระบวนการบำบัด กระทรวงศึกษาธิการ ควรมีนโยบายและ แผนงานในการดึงเยาวชนที่ติดยาเสพติดและหลุดออกไปจากระบบการศึกษาภาคปกติ จำนวนมาก ให้สามารถกลับเข้ารับการศึกษาต่อในแนวทางที่เหมาะสม

1.4 วัดร่วมกับชุมชน สถานศึกษา ควรจัดกิจกรรมการต่อต้านยาเสพติดแก่เยาวชนโดยใช้แนวทางธรรม อาทิเช่น การจัดกิจกรรมบวชภาคฤดูร้อน จัดกิจกรรมโรงเรียนพ่อแม่ เพื่อให้คำแนะนำแก่พ่อแม่ ในการเลี้ยงดูลูกให้เป็นคนดีห่างไกลจากยาเสพติดโดยใช้ธรรม วัดควรสอดส่องดูแลพื้นที่ รอบบริเวณวัดทั้งหมด ไม่ให้ผู้ใดมาใช้เป็นสถานที่มั่วสุมในการเสพยาเสพติดหรือทำพฤติกรรมไม่เหมาะสม

1.5 ครอบครัว พ่อแม่ควรคำนึงถึงความพร้อมในทุกด้านก่อนจะมีลูก เพื่อให้สามารถให้คุณภาพชีวิตที่ดี และให้โอกาสทางการศึกษาที่ดีแก่ลูก ควรสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดภายในครอบครัว และมีการอบรมสั่งสอนบุตรหลานในเรื่องการคบเพื่อน และคอยสอดส่องพฤติกรรมของบุตรหลานและเพื่อน ว่ามีความเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดหรือมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมหรือไม่ หากพบควรหาวิธีการแก้ไขอย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

2.1 ในการวิจัยครั้งนี้ ยังไม่มีการนำปัจจัยด้านสื่อสังคมออนไลน์มาทำการศึกษาร่วมด้วย ดังนั้นเพื่อให้ผลการศึกษามีความทันสมัยสอดคล้องกับเทคโนโลยีในปัจจุบัน นักวิจัยจึงควรนำปัจจัยด้านสื่อสังคมออนไลน์มาร่วมในการศึกษาด้วย

2.2 งานวิจัยครั้งนี้ ยังไม่มีการนำปัจจัยด้านกฎหมาย ซึ่งได้มีการแก้ไขกฎกระทรวงโดยปลดกัญชาออกจากการเป็นยาเสพติดมาใช้ นักวิจัยจึงควรนำปัจจัยด้านนโยบายของรัฐบาลและกฎหมายเข้ามารวมในการศึกษาด้วย

2.3 เนื่องจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันพฤติกรรมกาติดยาเสพติดในวัยรุ่นยังมีอยู่น้อยนักวิจัยจึงควรให้ความสำคัญกับการทำวิจัยในเรื่องนี้ เพื่อเป็นการสร้างและขยายองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1. การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของผลการบำบัดโดยใช้ วิธีการบำบัดแบบสมัครใจ ในครอบครัว การบำบัดโดยชุมชน และการบำบัดโดยสถานบำบัดของภาครัฐและภาคเอกชน

3.2. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้วัยรุ่นสามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุขได้โดยไม่ต้องพึ่งยาเสพติด และสามารถมีส่วนร่วมในการป้องกันยาเสพติด

3.3. การสร้างสมการพยากรณ์พฤติกรรมกาติดยาเสพติดของวัยรุ่น โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอย (Multiple regression)

3.4. การศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านพันธุกรรมต่อพฤติกรรมกาติดยาเสพติดของวัยรุ่น

3.5. การศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านบุคลิกภาพต่อพฤติกรรมกาติดยาเสพติดของวัยรุ่น

เอกสารอ้างอิง

- นุชสา อินทจักร และสมเดช พินิจสุนทร. (2560). มูลเหตุจูงใจในการใช้ยาเสพติดของผู้ที่เข้ารับการบำบัดในโรงพยาบาลธัญญารักษ์อุดรธานี. ใน กองบริหารการวิจัย มหาวิทยาลัยนเรศวร *การประชุมวิชาการระดับชาติ "นเรศวรวิจัย" ครั้งที่ 13: วิจัยและนวัตกรรม ขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม* วันที่ 20 - 21 กรกฎาคม 2560 ณ อาคารเอกาทศรถ มหาวิทยาลัยนเรศวร. จังหวัดพิษณุโลก
- สถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี. (2567). จำนวนและร้อยละของผู้ป่วยนอกยาเสพติด ปีงบประมาณ 2561-2566. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2567. แหล่งที่มา: http://www.pmnidat.go.th/thai/index.php?option=com_content&task=view&id=4596&Itemid=53
- Brotto et al.(2021).The Influence of sex, gender, age, and ethnicity on psychosocial factors and substance use throughout phases of the COVID-19 pandemic. *PLoS ONE*. 16 (11), e0259676.
- Choden,P.,Hengudomsub,P., & Deoisres,W. (2018). Factors influencing substance use among adolescents in a higher secondary school in Thimphu, Bhutan. *The Journal of Faculty of Nursing Burapha University*. 26 (4), 60-69.
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2000) *Research Methods in Education*. (5th ed.). Routledge Falmer: London.
- Dembo et al.(2017). Health risk behavior among justice-involved male and female youth: Exploratory, multi-group latent class analysis. *Substance Use & Misuse*, 52 (13), 1751-1764.
- El-Fallah,N.A et al. (2019). Psychological factors and family troubles among adolescents with drug use disorders. *The Medical Journal of Cairo University*, 87 (6), 3933-3943.

- Fish, J.M., Pollitt, A.M., Schulenberg, J.E. & Russell, S.T. (2017). Alcohol Use from Adolescence through Early Adulthood: An Assessment of Measurement Invariance by Age and Gender. *HHS Public Access*. 112 (8), 1495–1507.
- Griethuijzen, R. A. L. F., Eijck, M. W., Haste, H., Brok, P. J., Skinner, N. C., Mansour, N., . . . BouJaoude, S. (2014). Global patterns in students' views of science and interest in science. *Research in Science Education*, 45 (4), 581–603.
- Griffith, A.D.D., & Jackman, M. (2019). Peers or parents?: an examination of risk and protective factors influencing use of and curiosity about Marijuana among adolescents in the Caribbean Island of Barbados. *Journal of Child & Adolescent Substance Abuse*, 28 (5), 355–362.
- Hair, J. F. et al. (2010). (2010). *Multivariate data analysis*. (7th ed.). New Jersey: Pearson Education.
- Hottona, A., Quinnb, K., Schneiderc, J., & Voisin, D. (2019). Exposure to community violence and substance use among Black men who have sex with men: examining the role of psychological distress and criminal justice involvement. *AIDS Care*, 31 (3), 370-378.
- Hussein, A. (2009). The use of Triangulation in Social Sciences Research: Can qualitative and quantitative methods be combined?. *Journal of Comparative Social Work*. 1 (1), 1-12.
- Jöreskog, K. G. & Sörbom, D. (1993). *LISREL 8 : Structural equation modeling with the SIMPLIS command language*. Chicago: Scientific Software International.
- Kar, I.N., Haynie, D.L., Luk, J.W., & Simons-Morton, B.G. (2018). Personal income and substance use among emerging adults in the United States. *Substance Use & Misuse*, 53 (12), 1984-1996
- Khan, A.M., Rahman, M., Jeamin, S.S., Mustagir, G., Haque, R., & Kaikobad, S. (2020). Psychosocial and socio-environmental factors associated with adolescents' tobacco and other substance use in Bangladesh. *PLoS ONE*. 15 (11), 1-17.
- Lee, C.T., McClernon, F., Kollins, S.H., Pryboll, K., & Fuemmeler, B.F. (2013). Childhood economic strains in predicting substance use in emerging adulthood: Mediation effects of youth self-control and parenting practices. *Journal of Pediatric Psychology*. 38 (10), 1130–1143.
- Ronna C.T. & Laurie C. (2003). Indexes of item-objective congruence for multidimensional items. *International Journal of Testing*. 3 (2), 163-171.
- Tyler, K., Schmitz, R.M., Ray, C.M., Adams, S.A., & Simons, L.G. (2018). The Role of protective behavioral strategies, social environment, and housing type on heavy drinking among college students. *Substance Use & Misuse*. 53 (5), 724-733.
- Voisin, D.R., Kim, D.H., Bassett, S.M., & Marotta, P.L. (2020). Pathways linking family stress to youth delinquency and substance use: Exploring the mediating roles of self-efficacy and future orientation. *Journal of Health Psychology*, 25 (2), 139–151.
- Wubetu, A.D., Getachew, S., & Negash, W. (2020). Substances use and its association with socio-demographic, family, and environment-related factors among technical and vocational education and training college students in Ataye, Ethiopia; an institution-based cross-sectional study. *BMC Public Health*, 20, 1-11.